Syyttäjälaitos 13.11.2023

Lisäselvitys

Lakivaliokunnan kuuleminen 10.11.23

Lakivaliokunnan kuulemisessa käytyjen keskustelujen perusteella Syyttäjälaitos katsoo tarpeelliseksi perustella asiaa vielä lausunnostaan ja antaa lisäselvityksen.

1) turvatarkastus ehkäisemässä vaaratilanteita oikeustaloissa
2) syyttäjien maalittaminen

1) Turvatarkastus ehkäisemässä vaaratilanteita oikeustaloissa

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettua lakia siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien asiakkaisiin silloin, kun näillä viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa.

Lainmuutos parantaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuinten henkilöstön ja lisäksi oikeustalossa asioivien turvallisuutta. Ehdotettu muutos poistaa sen epäkohdan, että samoissa tiloissa voisi hallitsematta olla samanaikaisesti sekä tarkastettuja että tarkastamattomia ulkopuolisia henkilöitä. Tässä asiassa on syytä huomioida kaikkien oikeustalossa toimivien turvallisuus.

Syyttäjälaitos katsoo tarpeelliseksi nostaa esille Syyttäjälaitoksen henkilökunnan turvallisuuteen liittyviä asioita.

Vuoden 2021 aikana Syyttäjälaitoksen henkilökunta on tehnyt 21 tapahtumailmoitusta uhka- ja vaaratilanteista, vuoden 2022 aikana 13 ja tähän mennessä 2023 aikana viisi (5) ilmoitusta. Tulee huomata, että nämä tehdyt tapahtumailmoitukset saattavat sisältää useita erillisiä vaara- ja uhkatilanteita. Samaan syyttäjän kohdistuva maalittaminen saattaa olla pitkäkestoista.

<u>Esimerkkejä uhka- ja vaaratilanteista</u>

Esimerkki 1: Syksyllä 2023 asianosaiset painivat ja tappelivat Hyvinkään oikeustalon istuntosalissa. Etukäteen tehty tarkastus turvasi sen, ettei asianosaisilla ollut tappelutilanteessa mukana lyömävälineitä.

Esimerkki 2: Syksyllä 2023 Hyvinkään oikeustalossa oli pommiuhka. Jos sisääntulijoita ei päästä turvatarkastamaan, on erittäin haastavaa selvittää, onko rakennukseen pommiuhkatilanteissa tuotu räjähteitä.

Esimerkki 3: Vuonna 2022 kohdistui pommiuhkaus samanaikaisesti Syyttäjälaitoksen Espoon, Helsingin ja Vantaan toimipisteisiin ja tänä vuonna Hyvinkään toimipisteeseen.

Katujengiväkivallan lisääntyessä on myös syyttäjiin kohdistuva välitön ja suora uhkaaminen lisääntynyt. Myös tämän vuoksi on tärkeää, että oikeustaloihin saapuvat asiakkaat tarkistetaan mahdollisen toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden löytämiseksi ja poistamiseksi.

Syyttäjiin kohdistuvat uhka- ja vaaratilanteet yleisissä tiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä tapahtuvat yleensä suullisesti. Turvatarkastuksella poistetaan riski, että uhkailijalla olisi näissä tilanteessa hallussaan jotain kättä pidempää, jolla suullista uhkausta voisi tehostaa. Kun oikeustalon tiloissa on

tuomioistuimen asiakkaiden lisäksi syyttäjien ja ulosoton asiakkaita, on lakiuudistuksella tarkoitus estää se, että turvajärjestelyt ulottuisivat oikeustalossa työskentelevien henkilöiden lisäksi myös heitä suojaamaan.

Työnantajan lainmukainen velvollisuus on järjestää työntekijöilleen myös työtilat ja työtilojen turvallisuus myös oikeustaloissa. Syyttäjälaitos on mukana valtion toimitilakonseptin mukaisesti oikeusministeriön hallinnonalaisissa yhteisissä toimitila- ja oikeustalohankkeissa. Oikeustaloissa asioivien kansalaisten osalta riski joutua väkivallan ja uhkailun kohteeksi on olemassa. Tällä hetkellä Syyttäjälaitoksen asiakaspalvelussa asioivat henkilöt ovat usein haastavia, minkä vuoksi heidän kohtaamisensa tulee järjestää turvallisuus huomioiden.

Syyttäjälaitoksen asiakkaat eivät nykyisen lainsäädännön mukaan kulje turvatarkastuksen kautta. Tämä mahdollistaa tällä hetkellä erilaisten astaloiden ja välineiden kuljettamisen oikeustaloon ja siten vaarantaa Syyttäjälaitoksen henkilökunnan lisäksi muidenkin oikeustalossa toimivien viranomaisten ja asiakkaiden turvallisuuden.

2) Syyttäjien maalittaminen

Syyttäjäyhdistys on tehnyt kesän 2022 aikana jäsenkyselyn syyttäjiin kohdistuneista vihapuheista ja maalittamisesta. Aiempi kysely tehtiin vuonna 2018. Uudessa kyselyssä eriytettiin maalittamista, häirintää ja informaatiovaikuttamista koskevat kysymykset.

Kyselyyn vastasi 92 jäsentä.

- vihapuhetta ja maalittamista oli kokenut 40 % vastaajista
- epäasiallisen häirinnän kohteeksi oli joutunut 55 %
- epäasiallisen vaikuttamisen kohteeksi 27 % ja
- systemaattisen tietojen keräämisen ja levittämisen kohteeksi 7 %
- epäasiallisen käytöksen ja vaikuttamisen kokee määrällisesti lisääntyneen 29 %

Syyttäjälaitoksen henkilökunta kokee maalittamisen, epäasiallisen käytöksen ja systemaattisen tietojen keräämisen työtä kuormittavana. Väkivallalla uhkaamista on kokenut joka viides kyselyyn vastanneista.

Maalittamisen kriminalisointia omana virallisen syytteen alaisena rikosnimikkeenä kannatti 88 % vastaajista.

Leena Metsäpelto

valtionsyyttäjä, apulaisvaltakunnansyyttäjän sijainen

Annika Turunen

johtava asiantuntija

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Annika Turunen
Johtava toimitila- ja hankinta-asiantunt
Syyttäjälaitos
annika.turunen@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Leena Metsäpelto
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
leena.metsapelto@oikeus.fi